

WWW.AKOEDU.IR

اولین و باکیفیت ترین

درا^{ایران} آکادمی کنکور

جهت دریافت برنامه‌ی شخصی سازی شده یک هفته ای
را^{ایگان} کلیک کنید و یا به شماره‌ی ۰۹۰۲۵۶۴۶۲۳۴۶ عدد ۱
را ارسال کنید.

۲۰۰ سوال تشریحی جامعه دوازدهم نیمسال اول

۱ هریک از عبارات سمت راست به کدام یک از مفاهیم سمت چپ اشاره دارد؟ (یک مورد اضافی است)

مفاهیم	عبارات
۱) علوم تفہمی	الف) هر فرد گروه، قوم، جامعه و امتی آنرا دارد.
۲) اخلاق گریزی	ب) به علوم انسانی به دلیل فهم معانی کنش‌های انسان می‌گویند.
۳) ذخیره دانشی	ج) انکار ارزش‌های عاطفی، اخلاقی و مذهبی
۴) بی‌نظمی	د) در زندگی روزمره بیشتر به چشم می‌آید.
۵) رکود اراده‌ها	

۲ ماکس وبر از سلطه چه نوع نظمی به قفس آهینه تعبیر می‌کند؟

۳ چگونه می‌توانیم نظم‌های پنهان و شگفت‌انگیزی که در زندگی ما وجود دارد را کشف کنیم؟

۴ چگونه علوم اجتماعی می‌تواند فرصت موضع‌گیری اجتماعی مناسب و صحیح را برای دانشمندان فراهم آورد؟

۵ چرا گاهی بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخش دیگر رها می‌شود؟

۶ عبارت‌های صحیح و غلط را مشخص کنید.

الف) هر وقت در یک جامعه مسئله خاصی مطرح می‌شود زمینه برای پیدا شدن و رشد دانش علمی درباره آن نیز فراهم می‌گردد.

ب) پیش‌بینی در علوم اجتماعی به سبب آگاهانه و ارادی بودن کنش‌های اجتماعی پیچیده‌تر از علوم طبیعی است.

ج) انسان در دیدگاه تبیینی با سایر موجودات طبیعی تفاوت‌های بنیادی دارد و می‌تواند جوامع و تاریخ‌های گوناگونی را پدید آورد.

د) انسان‌ها اغلب در کنش‌های اشان به دنبال تحقیق اهداف و ارزش‌هایی مانند کسب فضیلت‌های اخلاقی، جلب رضایت الهی هستند که دیگران نمی‌توانند آن‌ها را مشاهده کنند.

۷ دو مورد از پیامدهای تعارض در ذخیره دانشی جوامع را بنویسید.

۸ برای فهم انگیزه‌ی انتیاد جوانان و نوجوانان به اینترنت و بازی‌های رایانه‌ای چه باید کرد؟

۹ کسی که دانش علمی دارد به کدام توانمندی‌ها دست می‌یابد؟ یک مورد را بنویسید.

۱۰

هر عبارت به کدامیک از رویکردهای جامعه‌شناسی اشاره دارد.

(الف) بر آنچه مشاهده می‌شود تمرکز می‌کنند. (.....)

(ب) آگاهی و معناداری را مهم‌ترین ویژگی کنش اجتماعی می‌دانند. (.....)

هر عبارت بیان گر چه مفهومی است؟

(الف) ارتباط میان پدیده‌های اجتماعی (.....)

(ب) جامعه‌شناسان از دید یک فرد غریبه به موضوعات روزمره اطراف خود نگاه نمی‌کنند. (.....)

۱۱

هر عبارت به کدامیک از انواع علوم اشاره می‌کند؟

(الف) درباره فرست‌ها و محدودیت‌های فناوری به انسان‌ها آگاهی می‌دهد. (.....)

(ب) پیش‌بینی حوادث طبیعی برای پیشگیری و تسلط بر طبیعت. (.....)

۱۲

هر عبارت به کدام نوع جهان و دانش اشاره می‌کند؟

(الف) دانش عمومی را در اختیار ما قرار می‌دهد. (.....)

(ب) بروز مسائل و مشکلات در یک جامعه می‌تواند زمینه‌ی پیدایش و رشد آن را فراهم کند. (.....)

۱۳

عبارت سمت راست را به مفاهیم سمت چپ وصل کنید. (یک مورد اضافی است)

مفاهیم	عبارات
الف- علوم انتقادی	۱- جهان‌های اجتماعی مختلف براساس آن تعاریف متفاوتی از علم دارند.
ب- نظم اجتماعی	۲- به علوم انسانی به دلیل انتقاد از کنش‌های ناپسند آدمیان نیز گفته می‌شود.
ج- هویت فرهنگی	۳- در نتیجه‌ی قواعدی برقرار می‌شود که ما انسان‌ها برای با هم زندگی کردن پذیرفت‌هایم.
د- علوم تفہمی	۴- تعبیر و بر از نظمی که گویا هدفی جدا از انسان‌ها و نیازهای واقعی آن‌ها دارد.
ه- قفس آهنین	

۱۵

درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.

(الف) ما درباره دانش علمی کم‌تر می‌اندیشیم و بیش‌تر از آن استفاده می‌کنیم.

(ب) موضوع علم انسانی عام‌تر از موضوع علوم اجتماعی است و علوم اجتماعی خود بخشی از علوم انسانی محسوب می‌شوند.

(ج) نظام اجتماعی همانند یکی موجود زنده تلاش می‌کند با تغییر در خود و محیط نیازهای خود را تأمین کند.

(د) تأکید افراطی بر نظم اجتماعی موجب سرکوب روحیه خلاق انسان‌ها در بسیاری عرصه‌ها مانند هنر، ارتباط و اندیشه می‌شود.

۱۶

چرا جامعه‌شناسان تبیینی دچار اخلاق‌گریزی می‌شوند؟

۱۷

تعارض‌های میان دانش عمومی و دانش علمی در یک جهان اجتماعی چگونه حل می‌شود؟

۱۸

چرا علوم اجتماعی نسبت به علوم طبیعی از اهمیت بیش‌تری برخوردارند؟

هر یک از عبارات سمت راست به کدامیک از مفاهیم سمت چپ اشاره دارد؟ (یک مورد اضافی است)

مفهوم	عبارات

هر عبارت به کدامیک از انواع پیامدهای نادیده گرفتن کنش اجتماعی اشاره دارد؟

- (الف) ارزش بودن مهربانی و فدایکاری و ضد ارزش بودن کینه‌توزی قابل مشاهده نیست. (.....)
 (ب) با یکسان دانستن نظم اجتماعی و نظم طبیعی اراده انسان‌ها را نادیده می‌گیرد. (.....)

هر عبارت به کدام علوم اشاره می‌کند؟

- (الف) ابزار تسلط انسان بر طبیعت و رهاسازی از محدودیت‌های طبیعی‌اند. (.....)
 (ب) به انتقاد از کنش‌های ناپسند انسان‌ها می‌پردازند. (.....)

هر عبارت به کدام نوع دانش و جهان اشاره دارد؟

- (الف) در زندگی اجتماعی مانند هوا برای انسان است. (.....)
 (ب) براساس هویت دنیوی خود فقط علوم تجربی را علم می‌دانست. (.....)

عبارت‌های صحیح و غلط را مشخص کنید.

- (الف) تلاش‌های علمی به تدریج بر ذخیره دانش علمی جامعه می‌افزاید و دانش عمومی را غنی‌تر می‌کند.
 (ب) علوم انسانی به دلیل این‌که به فهم معانی کنش‌های انسان‌ها می‌پردازد علوم تفہمی نامیده می‌شود.
 (ج) جامعه‌شناسان تبیینی معتقدند که جامعه محصول و مخلوق کنش‌های انسان‌هاست و بود و نبود آن وابسته به انسان است.
 (د) همراهی همدلانه به معنای تایید کنشگران نیست بلکه به معنای نگاه کردن به مسائل آن‌ها از منظر خودشان و تلاش برای فهم آن‌هاست.

همراهی همدلانه به چه معنایی نیست؟

چگونه علوم اجتماعی فرصت موضع‌گیری مناسب و صحیح را برای دانشمندان اجتماعی فراهم آورد؟

در یک جهان اجتماعی دست برداشتن از بخشی از ذخیره‌ی دانشی به نفع بخش دیگر، نتیجه چیست؟

جای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.

- (الف) کسی‌که دانش علمی دارد به درک عمیقی از جهان اجتماعی می‌رسد.
 (ب) علوم اجتماعی زمینه‌ی فهم متقابل انسان‌ها و جوامع مختلف از یکدیگر را فراهم می‌کند و به افزایش و انسان‌ها کمک می‌کند.
 (ج) ارتباط میان پدیده‌های اجتماعی نامیده می‌شود.
 (د) نظریه‌پردازان کنش اجتماعی و را مهم‌ترین ویژگی کنش اجتماعی می‌دانند.

هر یک از عبارات سمت چپ به کدام یک از مفاهیم سمت راست اشاره دارد؟ (یک مفهوم اضافی است)

عبارات	مفاهیم

هر عبارت به کدام پیامد نادیده گرفتن کنش اشاره دارد.

- (الف) محدود شدن مطالعات جامعه‌شناسی به توصیف خصوصیات و رفتارهای قابل مشاهده (.....)
 (ب) ارزش بودن مهربانی و فدایکاری قابل فهم نیست (.....)

هر عبارت به کدام مفهوم اشاره دارد؟

- (الف) شناخت نظم در مقابل بی‌نظمی (.....)
 (ب) شناخت و کنترل طبیعت را امکان‌پذیر می‌سازد (.....)

هر عبارت به کدام جامعه‌شناس اشاره دارد؟

- (الف) ابتدا نام فیزیک اجتماعی را برای جامعه‌شناسی برگزید. (.....)
 (ب) معتقد بود کنش اجتماعی معنادار است. (.....)

انقلاب‌های اجتماعی و اندیشه‌های جدید نتیجه‌ی چیست؟

مسیر رشد و پیشرفت جوامع از دیدگاه جامعه‌شناسان پوزیتیویست چگونه است؟

مهم‌ترین هدف جامعه‌شناسان انتقادی چیست؟

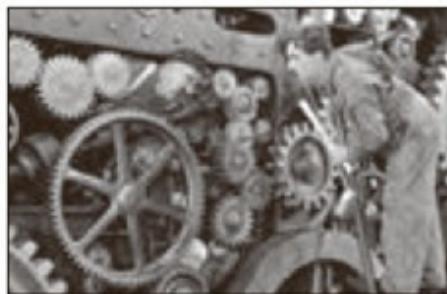
گاهی در جامعه میان دانش عمومی و دانش علمی تعارض‌هایی پدید می‌آید، حل این تعارض‌ها چگونه انجام می‌شود؟

(ذکر یک مورد)

عبارات‌های صحیح و غلط را مشخص کنید.

- (الف) جهان‌های اجتماعی مختلف براساس هویت فرهنگی خود تعاریف متفاوتی از دانش علمی دارند.
 (ب) جامعه‌شناسی خرد کنش اجتماعی و سایر پدیده‌های اجتماعی خرد را بررسی و مطالعه می‌کند.
 (ج) برای فهم انگیزه جوانان و نوجوانان باید از روش‌های تجربی استفاده کرد تا مسائل زندگی و آرزوهای آنها را فهمید و آنان را یاری کرد.
 (د) ساختار اجتماعی، چگونگی و رابطه و پیوند میان پدیده‌های اجتماعی مختلف است.

به نظر شما انسان به مثابه شیء و انسان به مثابه آگاهی و معنا، در روابط اجتماعی چه تفاوتی با یکدیگر دارند؟

انسان در فیلم سینمایی عصر جدید، شیء و در فیلم سینمایی تلقین، موجودی آگاه دانسته شده است.

راز تختهسنگ ۳۸

در زمان‌های گذشته، پادشاهی تختهسنگی را در وسط جاده قرار داد و برای این‌که واکنش‌های مردم را ببیند، خود در گوشه‌ای مخفی شد. مردم زیادی می‌آمدند و از آنجا می‌گذشتند. بسیاری هم اعتراض می‌کردند که این چه شهری است که نظم ندارد. چه حاکم بی‌عرضه‌ای دارد.

اما هیچ‌کس تختهسنگ را از آنجا برنمی‌داشت. نزدیک غروب، مردی روستایی که پشتیش بار میوه و سبزی بود نزدیک سنگ شد. او بارش را به زمین گذاشت و با هر زحمتی که بود، تختهسنگ را از وسط جاده برداشت و آنرا کناری قرار داد. ناگهان کیسه‌ای را دید که زیر تختهسنگ قرار داده شده بود. او کیسه را باز کرد و در داخل آن سکه‌های طلا و یک یادداشت پیدا کرد. در آن یادداشت نوشته شده بود

ب) شک انسان نیز مانند موجودات طبیعی، ویژگی‌های مادی و حسی دارد. به همین دلیل در برخی موارد بر زندگی انسان‌ها و موجودات طبیعی، قوانین مشترکی حاکم است. ما با شناسایی این قوانین، قدرت دست‌کاری در آن‌ها برای بهبود بخشیدن به آن‌ها را به دست می‌آوریم. ولی بین انسان‌ها و موجودات طبیعی تفاوت‌های بنیادی نیز وجود دارد.

(الف) به نظر شما چه تفاوت‌های مهمی میان جامعه و موجودات طبیعی وجود دارد؟

ب) آیا این ویژگی‌های متفاوت را می‌توان با روش علوم طبیعی توضیح داد؟ آیا این تفاوت‌های بنیادی، رویکردهای دیگری را برای توضیح نظام اجتماعی ضروری نمی‌سازند؟

گاهی تغییر در یک پدیده اجتماعی با تغییر در پدیده دیگر همراه است. این دو پدیده را «هم‌تغییر» می‌گویند. یعنی می‌توان تغییرات یکی از آن‌ها را به کمک تغییرات دیگری توضیح داد. برخی از این هم‌تغییری‌ها قابل مشاهده‌اند و می‌توان آن‌ها را با روش کمی و آماری مطالعه کرد.

به نظر شما آیا میان بیکاری در کشور و عواملی مانند میزان دانش و مهارت دانش‌آموختگان مدارس و دانشگاه‌ها، رکود اقتصادی، ناتوانی اقتصاد در ایجاد شغل و واردات بی‌رویه رابطه‌ای وجود دارد؟ آیا این روابط را می‌توان مشاهده و با روش‌های کمی مطالعه کرد؟

(الف) شما وضعیت قانون‌گرایی و قانون‌گریزی در جامعه‌ی ایران را چگونه ارزیابی می‌کنید؟ (ب) آیا زندگی اجتماعی فقط با قوانین رسمی سامان می‌باید یا قواعد دیگری هم وجود دارند؟ آیا می‌توانید برخی از این قواعد غیررسمی را نام ببرید؟

دانش‌آموخته یا کارشناس یکی از رشته‌های علوم اجتماعی را به کلاس درس دعوت کنید و از او پرسید که رشته علمی ایشان چه فوائدی برای جامعه دارد و دانش‌آموختگان این رشته از چه توانایی‌ها و مهارت‌هایی برخوردارند؟

انتخاب رشته‌ی تحصیلی دانشگاهی یکی از تصمیم‌های مهم زندگی شماست. برای انتخاب رشته باید رشته‌های مختلف را با یکدیگر مقایسه کنید. برای مقایسه، به ملاک و معیار نیاز دارید. بسیاری از خانواده‌ها، بیش تر ملاک آینده‌ی شغلی را در نظر می‌گیرند و با این ملاک به ارزیابی رشته‌ها می‌پردازند؛ یعنی هر رشته‌ای را که فرصت‌های شغلی بیش تر و بهتری داشته باشد، ترجیح می‌دهند.

الف) به نظر شما، در بین رشته‌های علوم اجتماعی کدام رشته از آینده‌ی شغلی بهتری برخوردار است؟ ب) آیا ملاک دیگری غیر از آینده‌ی شغلی برای مقایسه‌ی رشته‌های علمی وجود دارد؟

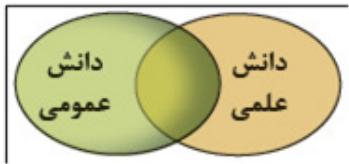
با توجه به آنچه در درس ۲ خواندید درباره‌ی دو مسئله‌ی زیر و پیامدهای آنها گفت و گو کنید.

- در کشور ما بسیاری از مدیران ارشد که برنامه‌ریزی برای کشور از وظایف آنها است، فارغ‌التحصیل و دانش‌آموخته‌ی علوم انسانی نیستند.
- امروزه، فناوری بر زندگی بشر سیطره یافته است و به جای این‌که انسان، توسعه‌ی فناوری را هدایت و راهبری کند، فناوری، زندگی انسان‌ها را کنترل می‌کند.

دانش‌های روان‌شناسی، اخلاق، مردم‌شناسی، تاریخ، شیمی و فیزیک زیرمجموعه کدام دسته از علوم قرار می‌گیرند؟

علوم		
علوم طبیعی	علوم انسانی	علوم انسانی
.....

در جدول زیر سه دیدگاه درباره‌ی رابطه‌ی دانش عمومی و دانش علمی تشریح شده‌اند. با مطالعه و بررسی آن‌ها بگویید کتاب از کدام دیدگاه دفاع می‌کند؟

www.akoedu.ir

نمونه‌هایی از دانش عمومی که ویژه منطقه زندگی شماست مثال بزنید و درباره‌ی اهمیت آن گفت و گو کنید. ۴۷

به نظر شما یادگیری دانش عمومی از کدام مرحله‌ی زندگی انسان شروع می‌شود و تا چه زمانی ادامه می‌یابد؟ ۴۸

نظریه‌پردازان کنش اجتماعی، نسبت به ویژگی‌های اراده و ارزش یک کنش اجتماعی چه دیدگاهی دارند؟ ۴۹

نظریه‌پردازان کنش اجتماعی، زندگی اجتماعی را با تأکید بر و مطالعه می‌کنند. ۵۰

برای جلوگیری از پیامدهایی چون حذف خلاقیت، ارزش، اخلاق و ... از زندگی اجتماعی، جامعه‌شناسان کدام مفهوم را مورد توجه قرار دادند؟ ۵۱

تأکید بیش از اندازه بر نظم اجتماعی چه پیامدی دارد؟ ۵۲

مفهوم معنازدایی را به طور خلاصه شرح دهید. ۵۳

همراهی همدانه در جامعه‌شناسی به چه معناست؟ ۵۴

چگونه می‌توان انگیزه جوانان و نوجوانان (در استفاده از اینترنت و ...) را فهم کرد؟ ۵۵

اگر اعتیاد برخی جوانان و نوجوانان به اینترنت و بازی رایانه‌ای را براساس تفسیر آنها بررسی کنیم به چه نتیجه‌ای می‌رسیم؟ ۵۶

نادیده گرفتن معنای کنش (معنازدایی) در جامعه‌شناسی پوزیتیویستی، چه پیامدی دارد؟ ۵۷

مفهوم معنازدایی با نادیده گرفتن کدام ویژگی کنش ارتباط دارد؟ ۵۸

جامعه‌شناسان پوزیتیویست، علل اعتیاد برخی جوانان و نوجوانان به اینترنت و بازی رایانه‌ای را چگونه توضیح می‌دهند؟ ۵۹

برای مفهوم ارزش‌زدایی در غرب مثال ذکر کنید. ۶۰

مفهوم ارزش‌زدایی را به طور کامل توضیح دهید. ۶۱

نادیده گرفتن ارزش‌ها در جامعه‌شناسی پوزیتیویستی چه پیامدی دارد؟ ۶۲

آیا در جامعه‌شناسی پوزیتیویستی می‌توان ارزش‌ها را فهم کرد؟ چرا؟ ۶۳

در کنش اجتماعی، آیا اهداف کنشگران قابل مشاهده هستند؟ ۶۴

مفهوم ارزش‌زدایی با نادیده گرفتن کدام ویژگی کنش ارتباط دارد؟ ۶۵

منظور ویر از قفس آهنین چیست؟ ۶۶

تعییر قفس آهنین از کیست؟ ۶۷

مفهوم خلاقیت‌زدایی که یکی از پیامدهای نادیده گرفتن کنش است را شرح دهید. ۶۸

- ۶۹ نمونه‌هایی از خلاقيت‌های انسانی نام ببريد که با فراتر رفتن از نظم موجود پارید می‌آيند؟
- ۷۰ جامعه‌شناسان پوزيسيوني چه ديدگاهی نسبت به مفهوم اراده و خلاقيت دارند؟
- ۷۱ ناديرده گرفتن کنش در زندگی اجتماعی انسان‌ها چه پيامدهایی دارد؟ نام ببريد.
- ۷۲ آيا می‌توان کنش‌های انسان را با روش تجربی تحليل کرد؟ چرا؟
- ۷۳ منظور از کنش اجتماعی چیست؟
- ۷۴ چه عواملی موجب می‌شوند انسان‌ها تعديلات مهم‌تری ايجاد نمایند؟
- ۷۵ چه ارتباطی بين «زندگی اجتماعی انسان» و «نظم» وجود دارد؟
- ۷۶ چه ارتباطی بين «مسائل اجتماعی» و «کنش افراد» وجود دارد؟
- ۷۷ يك نمونه مثال بزنيد که کنش اجتماعی افراد می‌تواند در حل مسائل اجتماعی جامعه موثر باشد؟
- ۷۸ نظام اداری محصول چیست؟
- ۷۹ يك نمونه مثال بزنيد که کنش‌های اجتماعی افراد باعث ايجاد مسائل اجتماعی در جامعه می‌شود؟
- ۸۰ ساختارهای اجتماعی چگونه شکل می‌گيرند؟
- ۸۱ خشت بنای جامعه چیست؟
- ۸۲ در جنگ‌های نامنظم، افراد چگونه با نظم موجود مواجه می‌شوند؟
- ۸۳ اصطلاح «جنگ‌های نامنظم» را اولین بار چه کسی به کار برد؟
- ۸۴ منظور از جنگ‌های نامنظم چیست؟
- ۸۵ کدام نوع مبارزه از نظم مشخصی پیروی می‌كند؟
- ۸۶ چرا انتشار خبر پیروزی آمرلي برای داعش بسیار گران تمام شد؟
- ۸۷ الگوي مقاومت آمرلي چه بود؟
- ۸۸ مردم آمرلي در اواخر سال ۱۳۹۲ چگونه در برابر داعش ايستادند؟
- ۸۹ چرا رویکرد جامعه‌شناسي پوزيسيوني در مورد «پيشرفت جوامع» قابل نقده است؟
- ۹۰ جامعه‌شناسي پوزيسيوني در مورد پيشرفت جوامع چه ديدگاهی دارد؟

- ۹۱ جامعه‌شناسی پوزیتیویستی در مورد تفاوت میان جوامع مختلف چه دیدگاهی دارد؟
- ۹۲ چرا رویکرد جامعه‌شناسی پوزیتیویستی در مورد «انسان» قابل نقد است؟
- ۹۳ چرا «یکسان دانستن جامعه و طبیعت» در جامعه‌شناسی پوزیتیویستی قابل نقد است؟
- ۹۴ «تصور جامعه هم‌چون طبیعت» در جامعه‌شناسی پوزیتیویستی، چه پیامدی برای ما دارد؟
- ۹۵ در جامعه‌شناسی پوزیتیویستی منظور از این که «جامعه را هم‌چون طبیعت تصور کنیم» چیست؟
- ۹۶ انسان در مقابل قوانین طبیعی از چه اختیاری برخوردار است؟
- ۹۷ ویژگی قوانین طبیعی چیست؟
- ۹۸ جامعه‌شناسی پوزیتیویستی از کدام روش استفاده می‌کند؟
- ۹۹ الگوی جامعه‌شناسی پوزیتیویستی چیست؟
- ۱۰۰ در کدام رویکرد، جامعه‌شناسی در زمرة دانش‌های ابزاری قرار می‌گیرد؟
- ۱۰۱ کدام عامل، برخی جامعه‌شناسان را علاقه‌مند کرد که جامعه‌شناسی را به علوم طبیعی نزدیک و شبیه نمایند؟
- ۱۰۲ جامعه‌شناسی پوزیتیویستی چه تصوری از جامعه و نظم اجتماعی داشتند؟
- ۱۰۳ موققیت دانشمندان علوم طبیعی، چه تأثیری بر جامعه‌شناسان گذاشت؟
- ۱۰۴ آیا جامعه یک موجود زنده است؟
- ۱۰۵ چرا یک نظام اجتماعی به تغییر اقدام می‌کند؟
- ۱۰۶ یک نمونه مثال بزنید یک نظام در خود تغییر ایجاد می‌کند؟
- ۱۰۷ یک نمونه مثال بزنید که یک نظام اجتماعی در محیط تغییر ایجاد می‌کند؟
- ۱۰۸ پویا بودن نظام اجتماعی به چه معناست؟ مثال بزنید.
- ۱۰۹ «نظام اجتماعی» چیست؟
- ۱۱۰ یک ساختار اجتماعی مثال بزنید؟
- ۱۱۱ ساختار اجتماعی در «سازمان‌ها» به چه معناست؟
- ۱۱۲ ساختار اجتماعی در کدام گروه‌ها بهتر قابل مشاهده می‌شود؟

منظور از ساختار اجتماعی چیست؟ ۱۱۳

جامعه‌شناسان در شناختن نظم اجتماعی به کدام پرسش‌ها توجه می‌کنند؟ ۱۱۴

آیا پیش‌بینی رفتار دیگران بر مبنای قواعد اجتماعی همواره صحیح خواهد بود؟ ۱۱۵

یک نمونه مثال بزنید که کارکرد نظم اجتماعی را نشان دهد. ۱۱۶

نظم اجتماعی چه فوایدی دارد؟ ۱۱۷

مفهوم «نظم» به چه معناست؟ ۱۱۸

نظم اجتماعی چگونه برقرار می‌شود؟ ۱۱۹

در زندگی ما انسان‌ها نظم‌های پنهان و شگفت‌انگیزی وجود دارد که با هنر از امر مأнос، می‌توان آن‌ها را کشف کرد. ۱۲۰

منظور از آشنایی‌زدایی چیست؟ ۱۲۱

جامعه‌شناسان برای شناخت نظم از چه روشی استفاده می‌کنند؟ ۱۲۲

کدام عامل باعث می‌شود که قادر به مشاهده نظم نباشیم؟ ۱۲۳

مثال‌هایی ذکر کنید که نشان دهد در زندگی روزمره بی‌نظمی بیش‌تر از نظم به چشم می‌آید؟ ۱۲۴

در مثال ورزشگاه چه نظم‌هایی وجود دارد که افراد به آن توجه نمی‌کنند؟ ۱۲۵

چرا ما بی‌نظمی را بیش‌تر می‌بینیم و نظم را مشاهده نمی‌کنیم؟ ۱۲۶

جامعه‌شناسی انتقادی کدام رویکردهای جامعه‌شناسی را محافظه‌کار می‌دانند؟ علت را توضیح دهید. ۱۲۷

مهم‌ترین هدف جامعه‌شناسان انتقادی چیست؟ ۱۲۸

چرا جامعه‌شناسی انتقادی امکان داوری ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی را دارند؟ ۱۲۹

کدامیک از سه رویکرد جامعه‌شناسی، داوری ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی را می‌پذیرند؟ ۱۳۰

منظور از جامعه‌شناسی انتقادی چیست؟ ۱۳۱

جامعه‌شناسی انتقادی چه زمانی پدید آمد؟ ۱۳۲

چرا ماکس ویر معتقد بود جامعه‌شناس نمی‌تواند درباره آرمان‌ها و ارزش‌های اجتماعی داوری علمی نماید؟ ۱۳۳

یک مثال ذکر کنید که دیدگاه ویر را در مورد ناتوانی جامعه‌شناسی در داوری آرمانها و ارزش‌های اجتماعی نشان دهد؟ ۱۳۴

ماکس ویر در مورد داوری آرمانها و ارزش‌های اجتماعی چه دیدگاهی داشت؟ ۱۳۵

دیدگاه ماکس ویر را در مورد روش در علوم اجتماعی شرح دهید. ۱۳۶

ماکس ویر، کدام روش را به عنوان روش ویژه علوم اجتماعی تأکید داشت؟ ۱۳۷

کدام متفکر اجتماعی معتقد بود کنش‌های اجتماعی معنادار است؟ ۱۳۸

منظور از جامعه‌شناسی تفہمی چیست؟ ۱۳۹

در قرن ۱۹ میلادی؛ کدام متفکران اجتماعی مدعی شدند که انسان‌ها مانند موجودات طبیعی نیستند و پدیده‌های اجتماعی نیز با پدیده‌های طبیعی متفاوت‌اند؟ ۱۴۰

در جامعه‌شناسی پوزیتیویستی از کدام روش در مطالعه جامعه استفاده می‌شود؟ ۱۴۱

ویژگی‌های جامعه‌شناسی پوزیتیویستی را ذکر کنید. ۱۴۲

منظور از جامعه‌شناسی پوزیتیویستی چیست؟ ۱۴۳

کدام عامل، برخی جامعه‌شناسان را علاقه‌مند کرد که جامعه‌شناسی را به علوم طبیعی نزدیک و شبیه نمایند؟ ۱۴۴

چرا کنت، ابتدا نام فیزیک اجتماعی را برای جامعه‌شناسی انتخاب کرد؟ ۱۴۵

سه رویکرد اصلی جامعه‌شناسی را نام ببرید. ۱۴۶

در جامعه‌شناسی براساس کدام ملاک، رویکردهای مختلفی شکل گرفته است؟ ۱۴۷

چه ارتباطی بین جامعه‌شناسی خرد و کلان وجود دارد؟ ۱۴۸

منظور از جامعه‌شناسی کلان چیست؟ ۱۴۹

منظور از جامعه‌شناسی خرد چیست؟ ۱۵۰

جامعه‌شناسی را تعریف کنید؟ ۱۵۱

جامعه‌شناسی یکی از شاخه‌های است. ۱۵۲

چند نمونه از رشته‌هایی که پدیده‌های اجتماعی را مطالعه می‌کنند (شاخه‌های علوم اجتماعی) را نام ببرید. ۱۵۳

چرا شاخه‌ها و دانش‌های اجتماعی متفاوتی پدید آمده است؟ ۱۵۴

چرا علوم اجتماعی از اهمیت بیشتری نسبت به علوم طبیعی برخوردارند؟ ۱۵۶

علوم اجتماعی چگونه به داوری درباره علوم طبیعی و فناوری‌های حاصل از آن می‌پردازد؟ ۱۵۷

ظرفیت داوری درباره ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی و نقد آن‌ها توسط علوم اجتماعی چه فایده‌ای دارد؟ ۱۵۸

کشف نظم و قواعد زندگی اجتماعی توسط دانشمندان علوم اجتماعی چه فایده‌ای دارد؟ ۱۵۹

قدرت پیش‌بینی در علوم اجتماعی چه تفاوتی با علوم طبیعی دارد؟ ۱۶۰

فوايد علوم اجتماعی را بنويسيد. ۱۶۱

فوايد علوم طبیعی را بنويسيد. ۱۶۲

موضع مطالعه علوم طبیعی چیست؟ ۱۶۳

یکی از شیوه‌های درک فوايد علوم اجتماعی چیست؟ ۱۶۴

علوم اجتماعی را تعریف کنید. ۱۶۵

بین محیط‌های اجتماعی و کنش افراد چه ارتباطی وجود دارد؟ ۱۶۶

کلاس درس چگونه واقعیتی است؟ ۱۶۷

اگر رویکرد علمی جهان متعدد به جوامع دیگری که علاوه بر علم تجربی، علوم عقلانی و وحیانی را معتبر می‌دانند؛ سرایت کند، چه پیامدهایی خواهد داشت؟ ۱۶۸

جهان متعدد، علم را چگونه تعریف می‌کند؟ این تعریف بر مبنای کدام هویت است؟ ۱۶۹

جهان‌های اجتماعی مختلف؛ براساس کدام ملاک، دانش علمی را تعریف می‌کنند؟ ۱۷۰

تعارض بین دانش عمومی و دانش علمی چگونه در جامعه حل می‌شود؟ ۱۷۱

در برخورد با مسائل زندگی اجتماعی چه تفاوتی بین دانش عمومی و علمی وجود دارد؟ ۱۷۲

دانش علمی چگونه شکل می‌گیرد؟ یک مثال ذکر کنید. ۱۷۳

تلاش‌های علمی چه تأثیری بر دانش علمی و عمومی جامعه می‌گذارد؟ ۱۷۴

دانش علمی چه تأثیری بر شناخت عمومی دارد؟ ۱۷۵

چگونه می‌توان تفاوت دانش عمومی و علمی را در مورد پدیده اجتماعی زبان درک کرد؟ ۱۷۶

۱۷۷ عمیق‌ترین و دقیق‌ترین بخش ذخیره دانشی، کدام دانش است؟

۱۷۷

۱۷۸ چرا دانش عمومی را به هوا برای انسان تشبیه می‌کنند؟

۱۷۸

۱۷۹ گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی ما کدام است؟

۱۷۹

۱۸۰ انسان‌هایی که در جامعه زندگی می‌کنند از چه مزیتی برای کسب دانش موردنیاز برخوردارند؟

۱۸۰

۱۸۱ فردی که تصمیم می‌گیرد به تنها‌یی و بیرون از جامعه زندگی کند، با چه مشکلی مواجه خواهد شد؟

۱۸۱

۱۸۲ دانش عمومی را تعریف کنید.

۱۸۲

۱۸۳ دانش و آگاهی نسبت به کنش‌های انسانی چگونه به دست می‌آید؟

۱۸۳

۱۸۴ اگر آگاهی و دانش نسبت به کنش وجود نداشته باشد چه تأثیری بر زندگی اجتماعی دارد؟

۱۸۴

۱۸۵ کدام عامل باعث می‌شود آگاهی موجود در کنش‌هایی نظری راه رفت، غذا خوردن و ... از نظر ما پنهان شود؟

۱۸۵

۱۸۶ یک مثال ذکر کنید که نشان دهد افراد چگونه به آگاهی خود نسبت به کنش‌هایشان پی می‌برند؟

۱۸۶

۱۸۷ چه ارتباطی بین مفاهیم کنش و آگاهی وجود دارد؟

۱۸۷

۱۸۸ کدام توانایی راه تفکر و تعلق را برای فهم جهان هستی به روی انسان می‌گشاید؟

۱۸۸

۱۸۹ کدام شیوه شناخت است که در میان موجودات دنیا، تنها برای آدمی ممکن شده است؟

۱۸۹

۱۹۰ انسان با چه شیوه‌هایی قادر به شناخت جهان است؟

۱۹۰

۱۹۱ چرا پیش‌بینی در علوم اجتماعی پیچیده‌تر از علوم طبیعی است؟

۱۹۱

۱۹۲ جهان متعدد براساس رویکرد دنیوی خود، فقط کدام علم را دانش علمی می‌دانست؟

۱۹۲

۱۹۳ جای خالی را با کلمه‌ی مناسب کامل کنید.

علم فقه راه‌های بروزرفت از وضعیت موجود به سوی را تجوییز می‌کند.

۱۹۴ جای خالی را با کلمه‌ی مناسب کامل کنید.

نگاه کردن به مسائل کنشگران از منظر خودشان و تلاش برای فهم آنها نام دارد.

۱۹۵ جای خالی را با کلمه‌ی مناسب کامل کنید.

در قرن بیستم جامعه‌شناسی انتقادی بیشتر از از علوم طبیعی فاصله گرفت.

۱۹۶ جای خالی را با کلمه‌ی مناسب کامل کنید.

کنش آدمی وابسته به است و بدون آن انجام نمی‌شود.

۱۹۷ به سؤال زير پاسخ كوتاه دهيد.

چه کسی نام فیزیک اجتماعی را برای جامعه‌شناسی انتخاب کرد؟

۱۹۸ به سؤال زير پاسخ كوتاه دهيد.

جهان متعدد کدام علوم را علم محسوب نمی‌کرد؟

۱۹۹ جاي خالي را با کلمات مناسب كامل کنيد.

الف) انسان‌ها با تولد و ورود به جهان اجتماعی از آگاهی‌ها و دانش‌ها سهیم می‌شوند به این نوع از دانش، می‌گویند.

ب) جامعه‌شناسی انتقادی بيشتر از جامعه‌شنافی تفهیمی از فاصله گرفت.

ج) در زندگی ما انسان‌ها نظم‌های پنهان وجود دارد که با هنر می‌توان آن‌ها را کشف کرد.

د) تنها راه تأثیر گذاردن بر اراده‌ی دیگران و به خدمت گرفتن فعالیت ارادی آن‌ها، است.

۲۰۰ عبارت‌های صحیح و غلط را مشخص کنید.

الف) برای پی بردن به هدف کنش، باید به زمینه‌ی فرهنگی کنشگر مراجعه کرد.

ب) تنوع و تکثر معانی، موجب پیچیدگی کنش‌های انسانی و دشواری فهمیدن معانی آن‌ها می‌شود.

ج) فارابی علم اجتماعی خود را علم عمران می‌نامد.

د) کتاب تحقیق مالله‌نده از تالیفات اوریحان بیرونی است که فرهنگ جامعه هند را توصیف کرد.

۱) د) ۴ (ص ۲۰)

۲) ج) ۲ (ص ۳۸)

۳) ب) ۱ (ص ۱۵)

۴) الف) ۳ (ص ۳)

۱) ماکس ویر از سلطه نظمی که هدفی جدا از انسان‌ها و نیازهای واقعی آن‌ها دارد، به قفس آهنین تعبیر می‌کند. (ص ۳۷)

۲) با هنر آشنایی‌زدایی از امر مأتوس (ص ۲۱)

۳) با داوری درباره ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی و انتقاد از آن‌ها (ص ۱۱)

۴) زیرا گاهی میان دانش عمومی و دانش علمی یک جهان اجتماعی، تعارض‌هایی پدید می‌آید که اعضای جهان اجتماعی بخشی از ذخیره دانشی را به نفع بخش دیگر رها می‌کند. (ص ۶)

۵) الف) صحیح (ص ۵) ب) صحیح (ص ۱۳) ج) غلط (ص ۲۹ و ۳۰) د) صحیح (ص ۳۸)

۶) در چنین شرایطی ارتباط دو سویه دانش عمومی و دانش علمی قطع می‌شود - دانش عمومی به طور همه جانبی از دانش علمی حمایت نمی‌کند - دانش علمی از رشد و رونق لازم باز می‌ماند و دغدغه و توان لازم برای حل مشکلات دانش عمومی را از دست می‌دهد. (ذکر دو مورد) (ص ۶)

۷) باید همدلانه با جوانان همراه شد تا مسائل زندگی و آرزوهای آن‌ها را فهمید و آن‌ها را یاری داد. (ص ۴۰)

۸) یک مورد از موارد: به درک عمیقی از شناخت عمومی جهان اجتماعی خود می‌رسد و آسیب‌ها و اشکالاتی را که به شناخت عمومی راه پیدا کرده‌اند شناسایی می‌کند و قدرت پیدا می‌کند که از حقایق موجود در شناخت عمومی دفاع کند. (ص ۵)

۹) الف) تبیینی (ص ۳۸)

۱۰) ب) تفسیری (ص ۴۱)

۱۱) ب) آشنایی‌زدایی (ص ۲۱)

۱۲) ب) ساختار اجتماعی (ص ۲۲)

۱۳) ب) علوم اجتماعی (ص ۱۳)

۱۴) ب) جهان اجتماعی (ص ۴)

۱۵) ۱- ج (ص ۶) ۲- الف (ص ۱۴)

۱۶) ب) غلط (ص ۴) ج) صحیح (ص ۱۲) د) صحیح (ص ۳۸)

۱۷) فقط روش‌های تجربی را معتبر می‌دانند و با انکار ارزش‌های عاطفی، اخلاقی، مذهبی دچار اخلاق‌گریزی می‌شوند.

۱۸) گاهی با دست برداشتن از بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخش دیگر و گاه با طرح ایده‌های جدید

فرصت‌ها و محدودیت‌های فناوری به انسان‌ها آگاهی می‌دهند و به آن‌ها کمک می‌کنند که از طبیعت و علوم طبیعی به شیوه صحیح استفاده کنند. (ذکر دو مورد)

۱۹	ج	۲-۱	د	۳-۴	ب
۲۰	الف) ارزش‌زدایی	ب) خلاقیت‌زدایی	الف)	الف) میان انسان‌ها	د) ص
۲۱	الف) علوم ابزاری	ب) علوم انتقادی	الف)	با داوری درباره‌ی پدیده‌های اجتماعی و انتقاد از آن‌ها	ب) غ
۲۲	الف) دانش عمومی	ب) جهان متعدد	الف)	تعارض‌های میان دانش عمومی و دانش علمی	د) ص
۲۳	الف) ص	ب) ص	ج)	به معنای تأیید کنشگران نیست.	ج) (۴۰)
۲۴	(ص ۴۰)	با داوری درباره‌ی پدیده‌های اجتماعی و انتقاد از آن‌ها	(۱۱)	(ص ۶)	(۲۵)
۲۵	(ص ۶)	تعارض‌های میان دانش عمومی و دانش علمی	(۲۶)	الف) کسی که دانش علمی دارد به درک عمیقی از <u>شناخت عمومی</u> جهان اجتماعی می‌رسد.	(ص ۵)
۲۶	(ص ۵)	ب) علوم اجتماعی زمینه‌ی فهم متقابل انسان‌ها و جوامع مختلف از یک‌دیگر را فراهم می‌کند و به افزایش <u>همدلی</u> و <u>همراهی</u> انسان‌ها کمک می‌کند.	(۱۳)	(ص ۲۷)	(ص ۲۷)
۲۷	(ص ۲۷)	ج) ارتباط میان پدیده‌های اجتماعی <u>ساختمار اجتماعی</u> نامیده می‌شود.	(۲۳)	د) نظریه‌پردازان کنش اجتماعی <u>آگاهی و معناداری</u> را مهم‌ترین ویژگی کنش اجتماعی می‌دانند.	(ص ۴۱)
۲۸	(ص ۱۶)	۱-۱ ج	۲-۱	۳-۴ د	۴-۴ د (ص ۲۴)
۲۹	(ص ۳۹)	الف) معنازدایی	ب) ارزش‌زدایی (ص ۳۸)	۳-۴ ه (ص ۶)	۳-۳ ه (ص ۶)
۳۰	(ص ۲۰)	الف) آشنایی‌زدایی	ب) علوم طبیعی (ص ۲۷)	۳-۳ د (ص ۶)	۳-۴ د (ص ۶)
۳۱	(ص ۱۴)	الف) کنت	ب) ویر (ص ۱۵)	۳-۴ ه (ص ۶)	۳-۴ ه (ص ۶)
۳۲	(ص ۳۸)	هنگامی پدید می‌آیند که انسان از نظم موجود فراتر رود.	همه‌ی جوامع مسیر یکسانی به سوی پیشرفت طی می‌کنند و از جوامع ساده به پیچیده تبدیل می‌شوند.	(ص ۲۹)	(ص ۳۳)
۳۳	(ص ۳۹)	همه‌ی جوامع برای رسیدن به وضعیت مطلوب	نقد وضعیت موجود برای رسیدن به وضعیت مطلوب	(ص ۱۶)	(ص ۳۴)
۳۴	(ص ۶)	گاه با دست برداشتن از بخشی از ذخیره‌ی دانشی به نفع بخشی دیگر و گاه با طرح ایده‌های جدید انجام می‌شود.	گاه با دست برداشتن از بخشی از ذخیره‌ی دانشی به نفع بخشی دیگر و گاه با طرح ایده‌های جدید انجام می‌شود.	(ص ۶)	(ص ۳۵)
۳۵	(ص ۶)	الف) صحیح	ب) صحیح (ص ۱۴)	ج) غلط (ص ۴۰)	د) صحیح (ص ۲۳)
۳۶	(ص ۲۳)	انسان به مثابه شی: در روابط اجتماعی، منفعل تابع و مطبع است. قدرت ایجاد تغییر یا اعتراض ندارد. خود را با شرایط سازگار می‌کند. قادر به ایجاد خلاقیت، نوآوری و انعطاف نیست.	انسان به مثابه شی: در روابط اجتماعی، منفعل تابع و مطبع است. قدرت ایجاد تغییر یا اعتراض ندارد. خود را با شرایط سازگار می‌کند. قادر به ایجاد خلاقیت، نوآوری و انعطاف نیست.	(ص ۴۰)	(ص ۳۷)
۳۷	(ص ۳۸)	انسان به مثابه آگاهی و معنا: در روابط اجتماعی فعلانه حضور دارد و مشارکت می‌کند. هنگامی که شرایط را نامساعد بینند، دست به تغییر می‌زنند و مفاهیم و معانی جدید خلق می‌کنند.	انسان به مثابه آگاهی و معنا: در روابط اجتماعی فعلانه حضور دارد و مشارکت می‌کند. هنگامی که شرایط را نامساعد بینند، دست به تغییر می‌زنند و مفاهیم و معانی جدید خلق می‌کنند.	هر بند و مانعی می‌تواند یک شанс برای تغییر زندگی انسان باشد.	(ص ۶)
۳۸	(ص ۶)	هر بند و مانعی می‌تواند یک شанс برای تغییر زندگی انسان باشد.	هر بند و مانعی می‌تواند یک شанс برای تغییر زندگی انسان باشد.	(ص ۶)	(ص ۳۸)

الف) انسان‌ها از قدرت تفکر و پیچیده‌ترین زبان ارتباطی بهره‌مندند. کنش‌های انسانی آگاهانه، هدفدار، ارادی و معنادار است. به واسطه کنش اجتماعی، انسان‌ها پدیده‌های اجتماعی را ایجاد کردند. این ویژگی‌ها باعث تفاوت‌های بینیادی بین انسان‌ها و موجودات طبیعی می‌شوند در نتیجه، جوامع انسانی برخلاف جهان موجودات طبیعی از تنوع و تفاوت زیاد برخوردار است و می‌تواند به وسیله انسان‌ها تغییر نماید.

ب) روش‌های علوم طبیعی که محدود به روش حسی و تجربی است نمی‌تواند تمام ابعاد کنش اجتماعی انسان را مورد توجه قرار دهد. در نتیجه درک مفهوم نظم اجتماعی در جوامع انسانی، نیاز به مطالعه با روش‌های تحقیق متعدد (كمی و کیفی) دارد.

میزان بیکاری و عوامل نام برده شده در سؤال مانند میزان مهارت دانش‌آموختگان، رکود اقتصادی و ... قابل اندازه‌گیری ٤٠
هستند. در نتیجه می‌توان ارتباط آن‌ها را با روش‌های کمی و آماری مورد مطالعه قرار داد. اگر حالت‌های زیر را فرض بگیریم می‌توانیم ادعا کنیم بین پدیده‌ها هم‌تغییری وجود دارد. به طور مثال:
با کاهش رکود اقتصادی، میزان بیکاری کاهش می‌یابد.
با افزایش واردات بُر روبه، میزان بیکاری افزایش می‌یابد.
با افزایش میزان دانش و مهارت دانش‌آموختگان، میزان بیکاری کاهش می‌یابد.

نکته: هم‌تغییری به معنای هم‌بستگی بین پدیده‌های اجتماعی است. به طور مثال اگر دو متغیر اجتماعی با هم افزایش یابند یا با هم کاهش یابند (هم‌بستگی مستقیم) یا با افزایش یکی، دیگری کاهش یابد (هم‌بستگی معکوس) می‌توان از هم تغییری صحبت کرد.

الف) قانون‌گریزی یکی از مسائل اجتماعی جامعه ایران است که در سطوح مختلف (نظام اجتماعی - کنش اجتماعی) قابل مشاهده است. اگر چه نهادهای رسمی جامعه‌پذیری مانند آموزش و پرورش به آموزش قانون‌گرایی توجه دارند اما این مساله به عوامل متعددی مرتبط است مانند: ضعف کنترل اجتماعی، بی‌اعتمادی اجتماعی، ناسازگاری قوانین، عملکرد نظام سیاسی و ...
ب) ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی می‌توانند در قالب عرف، سنت، رسوم اجتماعی، مناسک و ... نمودار شوند.

پاسخ به عهده‌ی دانش‌آموز ٤٢

الف) پاسخ به عهده‌ی دانش‌آموز ٤٣

ب) ملاک دیگر برای مقایسه رشته‌های علمی: معیار فایده‌مندی

پیامد مسأله‌ی اول: درک ناقص از حوزه مدیریتی خود، برنامه‌ریزی ناسازگار با نیازهای کشور در آن حوزه، هدر رفتن متابع، عدم تحقق اهداف، تأثیر منفی بر تحبگان دانش‌آموخته علوم انسانی
پیامد مسأله‌ی دوم: از دست رفتن قوه ابتکار و خلاقیت - تأثیر منفی بر سلامت روانی و اجتماعی - ایجاد مسائل اجتماعی جدید - اتلاف سرمایه‌های انسانی ٤٤

علوم			
علوم طبیعی	علوم انسانی	علوم اجتماعی	
مردم‌شناسی	روان‌شناسی	شیمی	
تاریخ	اخلاق	فیزیک	

٤٥

قسمت ۱) تکیه بر علم تجربی - روش تجربی تنها راه کسب علم ٤٦
 قسمت ۲) تکیه بر دانش عمومی - همه دانش‌ها، دانش حاصل از زندگی است.
 قسمت ۳) تکیه بر دانش تجربی، دانش عقلانی و وحیانی - رابطه متقابل دانش عمومی و دانش علمی

پاسخ به عهده دانش‌آموز ٤٧

۴۸ از بدو تولد آغاز می‌شود و تا پایان عمر ادامه دارد.

۴۹ ویژگی‌های دیگر کنش، یعنی اراده و ارزش را مهم می‌دانند ولی آن‌ها را برخاسته از آگاهی و تابع آن می‌بینند.

۵۰ نظریه پردازان کنش اجتماعی، زندگی اجتماعی را با تأکید بر آگاهی و معنا مطالعه می‌کنند.

۵۱ کنش اجتماعی

۵۲ تأکید بیش از اندازه بر نظم اجتماعی به حذف اراده و خلاقیت، ارزش و اخلاق، آگاهی و معنا از زندگی اجتماعی می‌انجامد و شور زندگی را از انسان‌ها می‌گیرد.

۵۳ کنش اجتماعی آگاهانه و معنادار است. اما جامعه‌شناسان پوزیتیویست در بررسی‌های خود به معنای کنش توجه نمی‌کنند. نادیده گرفتن معنای کنش، سبب شده است که، بیشتر مطالعات پوزیتیویستی به توصیف خصوصیات و رفتارهای قابل مشاهده ما محدود شوند.

۵۴ همراهی همدلانه به معنای تأیید کنشگران نیست، بلکه به معنای نگاه کردن به مسائل آن‌ها از منظر خودشان و تلاش برای فهم آن‌هاست. ما در جهان اجتماعی با افراد آگاه سروکار داریم و لازم است با توجه به تفسیر آن‌ها از خودشان، به فهم همدلانه رفتار آن‌ها دست پیدا کنیم.

۵۵ برای فهم انگیزه جوانان و نوجوانان نمی‌توان از روش‌های تجربی استفاده کرد، بلکه باید همدلانه با جوانان همراه شد تا مسائل زندگی و آرزوهای آن‌ها را فهمید و آنان را یاری داد.

۵۶ اگر تفسیرهای جوانان و نوجوانان را درنظر بگیریم، متوجه خواهیم شد که عامل اصلی گرایش این کاربران به اینترنت و بازی‌های یارانه‌ای، معنای استفاده از این ابزار است. بیشتر جوانان و نوجوانان استفاده‌ی هر چه بیشتر از این‌ها را به روز بودن، سرگرمی، هیجان، آزادی و توانایی معنا می‌کنند. این قبیل معانی و انگیزه‌ها، عوامل اصلی حضور افرادی جوانان و نوجوانان در فضاهای مجازی است.

۵۷ نادیده گرفتن معنای کنش، سبب شده است که، بیشتری مطالعات پوزیتیویستی به توصیف خصوصیات و رفتارهای قابل مشاهده ما محدود شوند.

۵۸ آگاهانه و ارادی بودن

۵۹ جامعه‌شناسان پوزیتیویست نشان داده‌اند که میان عواملی که میزان پرخاشگری، هیجان، خواب، وضعیت تحصیلات و تأهل با اعتماد به اینترنت و بازی‌های رایانه‌ای رابطه وجود دارد.

۶۰ بزرگ‌ترین کشتار جهان در جنگ‌های جهانی اول و دوم، میان توسعه‌یافته‌ترین کشورها رخ داد و با فاجعه هیروشیما و ناکازاکی پایان یافت. تعداد کشته‌های دو جنگ جهانی را با تعداد کشته‌های حمله‌ی مغول به ایران بزرگ مقایسه کنید.

۶۱ کنش اجتماعی، هدف‌دار است. برخی اهداف کنشگران قابل مشاهده‌اند ولی انسان‌ها اغلب در کنش‌هایشان به دنبال تحقق اهداف و ارزش‌هایی هستند که دیگران نمی‌توانند آن‌ها را مشاهده کنند. در جامعه‌شناسی پوزیتیویستی ارزش بودن مهربانی و فدایکاری و ضدارزش بودن کینه‌توزی و خودخواهی قابل فهم نیست؛ زیرا با استفاده از روش‌های تجربی نمی‌توان گفت که مهربانی یک فضیلت اخلاقی و کینه‌توزی یک رذیلت اخلاقی است. به سبب این‌که بسیاری از کنش‌های عاطفی، هنری، اخلاقی و مذهبی با رویکرد پوزیتیویستی قابل توضیح نیستند، کسانی که فقط روش‌های تجربی را معتبر می‌دانند، با انکار ارزش‌های عاطفی، اخلاقی، مذهبی و ... دچار اخلاق‌گریزی می‌شوند.

۶۲ به سبب این‌که بسیاری از کنش‌های عاطفی، هنری اخلاقی و مذهبی با رویکرد پوزیتیویستی قابل توضیح نیستند، کسانی که فقط روش‌های تجربی را معتبر می‌دانند، با انکار ارزش‌های عاطفی، اخلاقی، مذهبی و ... دچار اخلاق‌گریزی می‌شوند.

۶۳ خیر. در جامعه‌شناسی پوزیتیویستی ارزش بودن مهربانی و فدایکاری و خودخواهی قابل فهم نیست؛ زیرا با استفاده از روش‌های تجربی نمی‌توان گفت که مهربانی یک فضیلت اخلاقی و کینه‌توزی یک رذیلت اخلاقی است.

۶۴ برخی اهداف کنشگران قابل مشاهده‌اند ولی انسان‌ها اغلب در کنش‌هایشان به دنبال تحقق اهداف و ارزش‌هایی هستند که دیگران نمی‌توانند آن‌ها را مشاهده کنند.

۶۵ هدف‌دار بودن

۶۶ ماکس ویر از سلطه نظمی که گویا هدفی جدا از انسان‌ها و نیازهای واقعی آن‌ها دارد، به قفس آهنین تعبیر می‌کند.

۶۷ ماکس ویر

۶۸ کنش اجتماعی، ارادی است. اما جامعه‌شناسان پوزیتیویستی با تأکید بیش از اندازه بر نظم اجتماعی و یکسان دانستن نظم اجتماعی و نظم طبیعی، اراده و خلاقیت انسان‌ها را نادیده می‌گیرند. تأکید افراطی بر نظم اجتماعی به تدریج سبب می‌شود افراد بدون آن که بدانند این نظم برای تحقق چه آرمان‌ها و ارزش‌هایی است، صرفاً آنرا رعایت کنند. به علاوه، این تأکید موجب سرکوب روحیه خلق انسان‌ها در بسیاری عرصه‌ها مانند هنر، ارتباط و اندیشه می‌شود. انقلاب‌های اجتماعی، اندیشه‌های جدید، شاهکارهای هنری و اختراتات بزرگ هنگامی پدید می‌آیند که انسان از نظم موجود گامی فراتر می‌گذارد.

۶۹ انقلاب‌های اجتماعی، اندیشه‌های جدید، شاهکارهای هنری و اختراتات بزرگ

۷۰ جامعه‌شناسان پوزیتیویستی با تأکید بیش از اندازه بر نظم اجتماعی و یکسان دانستن نظم اجتماعی و نظم طبیعی، اراده و خلاقیت انسان‌ها را نادیده می‌گیرند.

۷۱ خلاقیت‌زدایی، ارزش‌زدایی، معنازدایی

۷۲ خیر. انسان‌ها، برخلاف پدیده‌های طبیعی، آگاهانه عمل می‌کنند و عملشان معنادار است. آن‌ها در شرایط گوناگون، رفتارهای متفاوتی از خود نشان می‌دهند. به همین دلیل کنش انسان را نمی‌توان فقط با روش تجربی تحلیل کرد، زیرا اگرچه حس و تجربه از ابزارهای مهم شناخت علمی هستند اما روش تجربی توان فهم معانی کنش انسان‌ها را ندارد.

۷۳ فعالیت معناداری که با توجه به دیگری انجام می‌شود.

۷۴ به هر میزان که آرمان‌ها و ارزش‌ها والاتر و انگیزه افراد برای تحقق بخشیدن به آن‌ها قوی‌تر باشد، تغییر مهم‌تری ایجاد خواهد شد.

۷۵ زندگی اجتماعی انسان و نظم، همزاد یک‌دیگرند، اما انسان‌ها صرفاً مجریان نظم نیستند بلکه قادرند با توجه به آرمان‌ها و ارزش‌های خود، نظم اجتماعی را تغییر دهند و از مشکلات احتمالی ساختارهای اجتماعی بکاهند. به هر میزان که این آرمان‌ها و ارزش‌ها والاتر و انگیزه افراد برای تحقق بخشیدن به آن‌ها قوی‌تر باشد، تغییر مهم‌تری ایجاد خواهد شد.

۷۶ مشکلات و مسائل اجتماعی، آن چنان‌که به نظر می‌رسند، بیرون از دایره نفوذ و تأثیر افراد نیستند و این گونه نیست که فقط افراد خاصی، مثل مسئولان و مدیران، بتوانند بر آن‌ها تأثیر بگذارند. همه ما از آن‌جا که عضوی از جامعه هستیم، با کنش‌های اجتماعی خود، در حفظ وضع موجود یا تغییر آن، اثر می‌گذاریم اگر چه میزان تأثیرگذاری همه‌ی اعضای جامعه یکسان نیست و صاحبان برخی مشاغل و مسئولیت‌ها، نسبت به سایرین اثرگذاری بیش‌تری دارند.

۷۷

مثال اول: آقای تاجر به عنوان یک واردکننده کالا یا پرداختکننده مالیات، فردی بیرون از این نظام اداری نیست بلکه خود عضوی از آن است و همچنان که با اقداماتش می‌تواند در تداوم و ثبیت آن نقش داشته باشد، می‌تواند موجب تغییر و تحول در آن نیز بشود. او با برقراری روابط دوستانه و پرداخت رشوه، خود به تداوم مشکلاتی که از آن گلهمند است، کمک می‌کند. اگر از پرداخت رشوه برای پیشبرد کارش صرف‌نظر کند و دیگر همکارانش را هم از چنین کاری باز دارد، مسلماً با موانع و دشواری‌هایی مواجه می‌شود اما به سهم خود برای اصلاح این ساختار تلاش کرده است و چه بسا به مرور در این تغییر، موفق شود.

مثال دوم: آقای کارمند نیز با استفاده از خودروی خود، در تداوم ترافیک شهری و آلودگی هوا سهیم است و اگر از وسایل حمل و نقل عمومی استفاده کند، می‌تواند در حل این مشکلات مؤثر باشد.

محصول کنش‌های مدیران، کارکنان، قانون‌گذاران و مراجعان است. ۷۸

مثال اول: تاجری میانسال، واردکننده لوازم خانگی است. او با اداره‌های مانند گمرک و دارایی سروکار زیادی دارد و تلاش می‌کند، کار خود را در این اداره‌ها به ساده‌ترین و سریع‌ترین شکل ممکن، پیش ببرد. به همین دلیل با برخی مسئولان و کارکنان این اداره‌ها روابط دوستانه برقرار کرده و گاهی به آن‌ها هدایای ارزشمندی می‌دهد. البته از این امر چندان راضی نیست ولی آنرا تنها راه پیشبرد کارهایش می‌داند. او معتقد است که کار در نظام اداری کشور فقط با پرداخت رشوه و برقراری رابطه، انجام می‌شود. (مسئله رشوه)

مثال دوم: منزل کارمندی پسابقه‌ی یکی از اداره‌های دولتی شهر تهران تا اداره‌اش فاصله‌ی زیادی دارد. هر چند او می‌تواند با مترو یا اتوبوس تندرو به محل کار برود، اما اغلب ترجیح می‌دهد از ماشین خود استفاده کند، چون تحمل معطلی و شلوغی را ندارد. او از ترافیک سنگین خیابان‌ها و آلودگی هوا شکایت دارد و معتقد است که مسئولان به درستی به وظایف خود عمل نمی‌کنند؛ برای همین، این مشکلات سال‌هاست که حل نشده باقی مانده‌اند. (مسئله ترافیک)

ساختارهای اجتماعی، هر چه قدر هم جاافتاده و باسابقه باشند، با کنش‌های افراد به وجود آمده‌اند و برقرارند. ۸۰

کنش اجتماعی خشت بنای جامعه است و تمامی پدیده‌های اجتماعی خرد و کلان با کنش‌های اجتماعی پدید می‌آیند. ۸۱

در جنگ‌های نامنظم افراد از نظم وجود پیروی نمی‌کنند بلکه از آن فراتر می‌روند و بالارزش‌ها و معانی پیوند می‌خورند. سربازان جنگ‌های نامنظم به سبب انگیزه‌های اخلاقی و آرمان‌های معنویشان، توانی فراتر از نظم موجود به دست می‌آورند.

مصطفی چمران ۸۲

جنگ‌های نامنظم مبتنی بر آگاهی فرهنگی و جغرافیایی سربازان محلی یک منطقه است که قادرند در موقعیت بومی خود، با امکانات محدود حتی در برابر تهاجم یک ارتش بزرگ نیز مقاومت کنند. سربازان جنگ‌های نامنظم عموماً نقشه‌های از پیش برنامه‌ریزی شده را اجرا نمی‌کنند. بلکه متناسب با موقعیت خاص جغرافیایی و فرهنگی خود عمل می‌کنند.

مبارزه نظامی ۸۳

زیرا دیگر شهرهای عراق با همین الگو، در برابر داعش ایستادند و سه سال بعد موصل آزاد شد. ۸۴

الگوی مقاومت آمرلی، نظامی نبود بلکه کاملاً فرهنگی بود. ۸۵

می‌خواستند با تکیه بر ظرفیت‌های بومی و فرهنگی خود و برخلاف نظم و نظریات معمول در برابر ۲۰۰ هزار داعشی بایستند. آن‌ها با کمترین نیرو و امکانات نظامی، ۸۰ روز مقاومت کردند تا این‌که در نهایت گروههای مقاومت عراق خود را به آمرلی رسانند و حصر آن شهر شکسته شد. ۸۶

۸۹

زیرا انسان‌ها می‌توانند جوامع و تاریخ‌های گوناگونی را پدید آورند.

۹۰

همه جوامع، مسیر یکسانی به سوی پیشرفت طی می‌کنند و از جوامع ساده به جوامع پیچیده تبدیل می‌شوند.

۹۱

جامعه‌شناسان پوزیتیویست، جامعه را نیز صرفاً یک پدیده‌ی طبیعی پیچیده می‌دانستند و تفاوت میان جوامع مختلف را تنها تفاوت کمی می‌دیدند. از نظر آن‌ها برخی جوامع از برخی دیگر پیچیده‌ترند، در رفع نیازهای خود توانترند و به همین دلیل پیشرفت‌های ترند.

۹۲

زیرا انسان‌ها با موجودات طبیعی، تفاوت‌های بنیادی دارند.

۹۳

زیرا این دیدگاه، انسان‌ها را به پیچ و مهره‌های نظم اجتماعی تقلیل می‌دهد، همچنین جامعه برخلاف طبیعت، محصول و مخلوق کنش انسان‌ها است و بود و نبود آن، وابسته به انسان است.

۹۴

(الف) در آن صورت ما فقط می‌توانیم از دانش‌های ابزاری خود استفاده کنیم و جامعه و پدیده‌های اجتماعی را بشناسیم، اما قادر نخواهیم بود، تغییری بنیادین در جامعه به وجود آوریم.

(ب) نظم اجتماعی بیرون و مستقل از ما خواهد بود و فقط باید خود را با آن تطبیق دهیم و سازگار کنیم.

(پ) یکسان دانستن طبیعت و جامعه، انسان‌ها را به پیچ و مهره‌های نظم اجتماعی تقلیل می‌دهد.

۹۵

یعنی آنرا دستاوردی انسانی نمی‌دانیم، یعنی آنرا واقعیتی بیرونی تصور کنیم که با قوانینی به استحکام قوانین طبیعت اداره می‌شود.

۹۶

ما فقط می‌توانیم این قوانین را بشناسیم، سپس با استفاده از علوم طبیعی و تا جایی که قوانین طبیعی به ما اجازه می‌دهند، در طبیعت و پدیده‌هایی مانند ماشین و بدن که براساس قوانین طبیعی عمل می‌کنند، تغییراتی ایجاد نماییم و آن پدیده‌ها را کنترل کنیم.

۹۷

ماشین و بدن براساس قوانین طبیعی عمل می‌کنند. طبیعت بیرون و مستقل از ماست. ما آنرا پدید نیاورده‌ایم و قبل از ما وجود داشته است. تلاش ما برای شناخت قوانین طبیعت به هیچ وجه این قوانین را تغییر نمی‌دهد.

۹۸

روش‌های علوم طبیعی

۹۹

علوم طبیعی

۱۰۰

پوزیتیویستی

۱۰۱

موفقیت‌های بی‌سابقه علوم طبیعی

۱۰۲

(الف) شباهت‌های جامعه و پدیده‌هایی همچون ماشین و بدن انسان را برجسته می‌کنند.

(ب) نظم جامعه را همانند نظم میان اعضای بدن یا اجزاء ماشین می‌دانند.

(پ) جوامع از انسان‌ها، نهادها، سازمان‌ها، ساختمان‌ها، خیابان‌ها، خودروها و بسیاری از عناصر دیگر تشکیل شده‌اند که با نظمی خاص در کنار هم قرار گرفته‌اند، همان‌طور که بدن و ماشین از اجزایی تشکیل شده‌اند که با نظمی خاص در کنار هم قرار گرفته‌اند.

۱۰۳

عده‌ای از جامعه‌شناسان علاقه‌مند شدند تا شباهت‌های جامعه و پدیده‌هایی همچون ماشین و بدن انسان را برجسته کنند و نظم جامعه را همانند نظم میان اعضای بدن یا اجزاء ماشین بدانند.

۱۰۴

جامعه را می‌توان به یک موجود زنده تشبیه کرد ولی باید به این نکته توجه داشت که جامعه یک موجود زنده نیست، بلکه شبیه یک موجود زنده است.

۱۰۵

نظام اجتماعی همانند یک موجود زنده تلاش می‌کند با تغییر در خود و محیط، نیازهای خود را تأمین کند و خود را در بلندمدت حفظ نماید.

۱۰۶ رشد جمیعت نیز از جمله تغییراتی است که یک نظام در خود ایجاد می‌کند.

۱۰۷ برداشت روزافزون از منابع تجدیدناپذیر، از جمله تغییراتی است که یک نظام اجتماعی در محیط ایجاد می‌کند.

۱۰۸ منظور از پویا بودن نظام اجتماعی است که بخش‌های مختلف آن بر یکدیگر اثر می‌گذارند و از یکدیگر اثر می‌پذیرند. نظام اجتماعی هم می‌تواند در خود تغییراتی به وجود آورد، و هم می‌تواند در محیط خود تغییراتی ایجاد کند.

۱۰۹ نظام اجتماعی یک ساختار اجتماعی پویاست. اگر ساختار اجتماعی را به خودرویی تشییه کنیم که در یکجا پارک شده، نظام اجتماعی همان خودرو است که روشن شده و در حرکت است.

۱۱۰ ساختار نیروی دریایی

۱۱۱ در هر سازمانی حقوق و تکالیف مربوط به هر نقش، چگونگی روابط میان اعضا و ... مشخص است.

۱۱۲ گروه‌های رسمی مانند سازمان‌ها

۱۱۳ ارتباط میان پدیده‌های اجتماعی، ساختار اجتماعی نامیده می‌شود. ساختار اجتماعی چگونگی رابطه و پیوند میان پدیده‌های اجتماعی مختلف است.

۱۱۴ قواعد و هنجارهای با هم زندگی کردن چگونه به وجود می‌آیند؟ چگونه دوام می‌آورند؟ چگونه تغییر می‌کنند؟

۱۱۵ خیر. ممکن است گاهی دانسته‌هایمان غلط از آب درآیند، دیگران مطابق انتظارات رفتار نکنند و حوادثی خلاف قواعد رخ دهند.

۱۱۶ ما اغلب می‌دانیم که باید از راننده‌ی تاکسی، پلیس، پزشک، همسایه یا دوست انتظار چه رفتارهایی را داشته باشیم و در مواجهه با آن‌ها چگونه رفتار کنیم. گرچه ممکن است گاهی دانسته‌هایمان غلط از آب درآیند، دیگران مطابق انتظارات رفتار نکنند و حوادثی خلاف قواعد رخ دهند.

۱۱۷ نظام اجتماعی پیش‌بینی رفتار دیگری و همکاری با آن‌ها را امکان‌پذیر می‌نماید؛ باعث می‌شود که شما بدانید، می‌توانید چه توقعات و انتظاراتی از دیگران داشته باشید و اتفاقات غیرمنتظره، شما را از همکاری با دیگران باز ندارند.

۱۱۸ نظام یعنی قرار گرفتن هر پدیده در جای خود. جای پدیده‌ها را همین قواعد تعیین می‌کنند.

۱۱۹ نظام اجتماعی در نتیجه قواعدي برقرار می‌شود که ما انسان‌ها برای با هم زندگی کردن پذیرفته‌ایم.

۱۲۰ در زندگی ما انسان‌ها نظم‌های پنهان و شگفت‌انگیزی وجود دارد که با هنر آشنایی زدایی از امر مأнос، می‌توان آن‌ها را کشف کرد.

۱۲۱ یعنی از دید یک فرد غریبه به موضوعات آشنا و روزمره اطراف خود نگاه می‌کنند و در کنار بی‌نظمی، نظم را می‌شناسند.

۱۲۲ از امور آشنا و مأнос آشنایی زدایی می‌کنند.

۱۲۳ عادت کردن به آن

۱۲۴

دانشآموزی که دیر به مدرسه می‌رسد یا تکالیف خود را به موقع انجام نمی‌دهد، راننده‌ای که در شانه‌ی خاکی جاده رانندگی می‌کند یا سبقت غیرمجاز می‌گیرد، کارمند بانکی که در پرداخت وام، آشنایان و بستگان خود را در اولویت قرار می‌دهد، پزشکی که بیماران خود را در مطلب متظر می‌گذارد و ... بیشتر به چشم می‌آیند در حالی که نظم‌ها از نظر ما پنهان هستند و کمتر به چشم می‌آیند؛ مثلاً دانشآموزان اغلب به موقع در مدرسه حاضر می‌شوند، مردم عموماً قواعد راهنمایی و رانندگی را رعایت می‌کنند و ...

۱۲۵

در روز برگزاری شهرآورد، وسایل نقلیه‌ی عمومی برای رسیدن به ورزشگاه وجود دارد، پلیس در خیابان‌ها حضور دارد، هنگام ورود به ورزشگاه، نیروی انتظامی تماشاچیان را بازرسی می‌کند، همه‌ی بازیکنان به موقع در زمین بازی حاضر می‌شوند، بازی سر ساعت معین شروع می‌شود، بازی طبق قواعد از پیش تعیین شده انجام می‌شود و ...

۱۲۶

زیرا به نظم عادت کرده‌ایم.

۱۲۷

جامعه‌شناسی پوزیتیویستی و تفہمی

زیرا این رویکردها نمی‌توانند درباره ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی داوری کنند و به شرایط موجود تن می‌دهند.

۱۲۸

نقد وضعیت موجود جامعه برای رسیدن به یک وضعیت مطلوب تر

۱۲۹

جامعه‌شناسان انتقادی علاوه بر روش‌های تجربی و تفہمی، روش‌های دیگری را نیز به رسمیت می‌شناسند. همین روش‌ها به آن‌ها امکان می‌دهد که درباره ارزش‌ها و هنجارها داوری کنند.

۱۳۰

جامعه‌شناسی انتقادی

نوع جدیدی از جامعه‌شناسی به نام «جامعه‌شناسی انتقادی» در قرن بیست پدید آمد. جامعه‌شناسی انتقادی بیشتر از جامعه‌شناسی تفہمی از علوم طبیعی فاصله گرفت. جامعه‌شناسان انتقادی علاوه بر روش‌های تجربی و تفہمی، روش‌های دیگری را نیز به رسمیت می‌شناسند. همین روش‌ها به آن‌ها امکان می‌دهد که درباره ارزش‌ها و هنجارها داوری کنند و برای عبور از وضعیت موجود به سوی وضعیت مطلوب، راه حل‌هایی ارائه کند. مهم‌ترین هدف جامعه‌شناسان انتقادی، نقد وضعیت موجود جامعه برای رسیدن به یک وضعیت مطلوب تر است. جامعه‌شناسی انتقادی، دو رویکرد قبلی جامعه‌شناسی؛ یعنی جامعه‌شناسی پوزیتیویستی و تفہمی را محافظه‌کار می‌داند؛ زیرا آن رویکردها نمی‌توانند درباره‌ی ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی داوری کنند و به شرایط موجود تن می‌دهند.

۱۳۱

قرن بیست

نکته: جامعه‌شناسی پوزیتیویستی و جامعه‌شناسی تفہمی در قرن ۱۹ پدید آمدند.

(الف) چون آن‌چه جامعه‌شناسان می‌گویند، باید با روش تجربی اثبات شود، و گرنه ارزش علمی ندارد. روش تجربی نیز توان و ظرفیت داوری علمی ندارد.

(ب) زیرا از نظر ویر با این کار (داوری و نقد) جامعه‌شناس از دایره علم خارج می‌شود یا به نام علم، کار غیرعلمی می‌کند.

۱۳۴

مثلاً جامعه‌شناس می‌تواند برای مدتی با اعضای یک گروه سیاسی زندگی کند و از این راه عقاید و ارزش‌های آن‌ها را توصیف و درک کند، اما نمی‌تواند درباره درست یا غلط بودن این عقاید و ارزش‌ها داوری کند و به نقد یا اصلاح آن‌ها پردازد.

۱۳۵

از نظر ویر جامعه‌شناس فقط می‌تواند آرمان‌ها و ارزش‌های اجتماعی را توصیف کند اما نمی‌تواند درباره‌ی این آرمان‌ها و ارزش‌ها داوری علمی کند، چون روش تجربی توان و ظرفیت داوری علمی ندارد.

ویر بر «روش تفہمی» به عنوان روش ویژه علوم اجتماعی تاکید می کرد اما همچنان علم را به علم تجربی محدود می دانست و معتقد بود، آنچه جامعه شناسان می گویند، باید با روش تجربی اثبات شود، و گرنه ارزش علمی ندارد.

روش تفہمی ۱۳۷

ماکس ویر ۱۳۸

ویر معتقد بود کنش اجتماعی معنادار است و پدیده های معنادار را نمی توان همانند پدیده های طبیعی از طریق حواس مطالعه کرد، بلکه باید معنای آنها را فهمید. این رویکرد در جامعه شناسی به جامعه شناسی تفہمی مشهور شد.

ویلهلم دیلتای - ماکس ویر ۱۴۰

حسی و تجربی ۱۴۱

الف) در جامعه شناسی پوزیتیویستی، پدیده های اجتماعی مانند پدیده های طبیعی دانسته می شوند و جامعه همانند طبیعت در نظر گرفته می شود، بنابراین روش مطالعه آنها نیز یکسان دانسته می شود.

ب) در این رویکرد روش مطالعه جامعه همان روشه که در مطالعه طبیعت به کار گرفته می شود، یعنی روش حسی و تجربی است.

پ) همان طور که علوم طبیعی با شناخت نظم موجود در طبیعت، امکان پیش بینی، پیشگیری و کنترل طبیعت را برای انسان ها فراهم می کند، جامعه شناسی نیز با شناخت نظم اجتماعی، به انسان ها قدرت پیش بینی، پیشگیری و کنترل جامعه را می دهد.

موقفیت های بی سابقه علوم طبیعی، برخی جامعه شناسان این دوره را علاقه مند کرده بود که جامعه شناسی را هر چه بیشتر به علوم طبیعی نزدیک و شبیه نمایند. این رویکرد که جامعه شناسی را در زمرة دانش های ابزاری قرار می دهد، با نام جامعه شناسی پوزیتیویستی شناخته می شود.

موقفیت های بی سابقه علوم طبیعی ۱۴۴

جامعه شناسی در آغاز شکل گیری خود در قرن نوزدهم میلادی سعی کرد به علوم طبیعی به ویژه علم فیزیک نزدیک شود. به همین دلیل اگوست کنت، بنیان گذاری جامعه شناسی، ابتدا نام فیزیک اجتماعی را برای این رشته برگزید.

پوزیتیویستی - تفہمی - انتقادی ۱۴۶

دوری و نزدیکی به علوم طبیعی ۱۴۷

جامعه شناسی خرد و کلان نیازمند به هم و مکمل یک دیگرند. ۱۴۸

ساخтар اجتماعی و سایر پدیده های اجتماعی کلان را بررسی و مطالعه می کند. ۱۴۹

کنش اجتماعی و سایر پدیده های اجتماعی خرد را بررسی و مطالعه می کند. ۱۵۰

برخی جامعه شناسان، جامعه شناسی را علوم شناخت «کنش اجتماعی» و بعضی آنرا علم شناخت «ساخtar اجتماعی» دانسته اند.

جامعه شناسی یکی از شاخه های علوم اجتماعی است. ۱۵۲

اقتصاد، حقوق، سیاست، تاریخ، استان شناسی، ارتباطات، مردم شناسی، جامعه شناسی، جمعیت شناسی، زبان شناسی، مدیریت، روان شناسی اجتماعی و جغرافیای انسانی ۱۵۳

کنش‌های اجتماعی، ابعاد و انواع مختلفی دارند. برای بررسی و مطالعه‌ی این انواع و ابعاد، دانش‌های مختلفی به وجود آمده است؛ یعنی همان‌طور که بدن انسان اعضای مختلفی دارد و تخصص‌های گوناگونی درباره‌ی آن پدید آمده است، زندگی اجتماعی انسان نیز به دلیل این‌که ابعاد مختلف اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و ... دارد، شاخه‌ها و دانش‌های اجتماعی متفاوتی را پدید آورده است.

علوم اجتماعی، کنش‌های اجتماعی و پیامدهای آن؛ یعنی پدیده‌های اجتماعی را مطالعه می‌کنند. ۱۵۵

زیرا علوم اجتماعی ظرفیت داوری درباره‌ی علوم طبیعی و فناوری حاصل از آنرا هم دارند. علوم اجتماعی، درباره‌ی فرصت‌ها و محدودیت‌های فناوری به انسان‌ها آگاهی می‌دهند و به آن‌ها کمک می‌کنند، از طبیعت و علوم طبیعی به شیوه‌ی صحیح استفاده کنند. از این‌رو، علوم اجتماعی نسبت به علوم طبیعی از اهمیت بیشتری برخوردارند.

اجتماعی، درباره‌ی فرصت‌ها و محدودیت‌های فناوری به انسان‌ها آگاهی می‌دهند و به آن‌ها کمک می‌کنند، از طبیعت و علوم طبیعی به شیوه‌ی صحیح استفاده کنند. ۱۵۷

علوم اجتماعی با داوری درباره‌ی پدیده‌های اجتماعی و انتقاد از آن‌ها، فرصت موضع‌گیری اجتماعی مناسب و صحیح را برای دانشمندان فراهم می‌آورند. ۱۵۸

آن‌ها با کشف این قواعد می‌توانند تأثیر اجتماعات بر زندگی ما را توضیح دهند. ما با شناخت قواعد زندگی در خانواده، کلاس، شهر، محله، کشور و دیگر اجتماعات، هم از فرصت‌های آن‌ها برخوردار می‌شویم و هم از آسیب‌های احتمالی زندگی در اجتماعات مختلف در امان می‌مانیم. ۱۵۹

به سبب آگاهانه و ارادی بودن کنش‌ها و سایر پدیده‌های اجتماعی و تنوع آن‌ها، پیش‌بینی در علوم اجتماعی پیچیده‌تر از علوم طبیعی است. ۱۶۰

الف) به انسان‌ها امکان می‌دهند که آثار و پیامدهای پدیده‌های اجتماعی را پیش‌بینی کنند. ۱۶۱

ب) دانشمندان علوم اجتماعی تلاش می‌کنند نظم و قواعد جهان اجتماعی را کشف کنند. آن‌ها با کشف این قواعد می‌توانند تأثیر اجتماعات بر زندگی ما را توضیح دهند. ما با شناخت قواعد زندگی در خانواده، کلاس، شهر، محله، کشور و دیگر اجتماعات، هم از فرصت‌های آن‌ها برخوردار می‌شویم و هم از آسیب‌های احتمالی زندگی در اجتماعات مختلف در امان می‌مانیم.

پ) علوم اجتماعی زمینه فهم متقابل انسان‌ها و جوامع مختلف از یکدیگر را فراهم می‌سازند و به افزایش همدلی و همراهی انسان‌ها کمک می‌کنند.

ت) علوم اجتماعی، ظرفیت داوری درباره ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی و نقد و اصلاح آن‌ها را دارند. علوم اجتماعی با داوری درباره‌ی پدیده‌های اجتماعی و انتقاد از آن‌ها، فرصت موضع‌گیری اجتماعی مناسب و صحیح را برای دانشمندان فراهم می‌آورند.

ث) علوم اجتماعی ظرفیت داوری درباره‌ی علوم طبیعی و فناوری حاصل از آنرا هم دارند. علوم اجتماعی، درباره‌ی فرصت‌ها و محدودیت‌های فناوری به انسان‌ها آگاهی می‌دهند و به آن‌ها کمک می‌کنند، از طبیعت و علوم طبیعی به شیوه‌ی صحیح استفاده کنند.

این علوم با شناخت طبیعت و قوانین آن، به انسان قدرت پیش‌بینی حوادث طبیعی و پیشگیری از آن‌ها را می‌دهند و به او در استفاده از طبیعت کمک می‌کنند. علوم طبیعی و فناوری حاصل از آن‌ها، ابزار بهره‌مندی انسان از طبیعت و همچنین وسیله غلبه او بر محدودیت‌های طبیعی‌اند. ۱۶۲

جهان طبیعی و پدیده‌های آنرا مطالعه می‌کند. ۱۶۳

از طریق مقایسه علوم طبیعی و علوم اجتماعی ۱۶۴

۱۶۵ به دانشهایی گفته می‌شود که اجتماعات انسانی و چگونگی اثرباری آنها بر کنش‌ها و شیوه‌ی زندگی ما و همچنین اثرپذیری آنها از کنش‌ها و شیوه‌ی زندگی ما را به روش علمی مطالعه می‌کنند.

۱۶۶ همه ما، تأثیر اجتماعاتی مثل کلاس، محله، خانواده، روستا، شهر، کشور و جهانی را که در آن زندگی می‌کنیم بر رفتار خودمان احساس می‌کنیم و در مقابل، کم و بیش متوجه تأثیر کنش‌های خودمان بر ایجاد، تداوم و تغییر این اجتماعات نیز هستیم.

۱۶۷ کلاس درس، هر چند از اجزا و عناصری مانند اتاق، میزها، صندلی‌ها، دانش‌آموزان و معلم تشکیل شده اما خود واقعیتی بیشتر از این اجزا است که بر همه‌ی این عناصر تأثیر می‌گذارد.

۱۶۸ در ذخیره دانشی آن جوامع، تعارضاتی پدید می‌آورد. در چنین شرایطی، ارتباط دوسویه دانش عمومی و دانش علمی قطع می‌شود، دانش علمی از رشد و رونق لازم باز می‌ماند و دغدغه و توان لازم برای حل مسائل و مشکلات دانش عمومی را از دست می‌دهد.

۱۶۹ فقط علم تجربی را دانش علمی می‌دانست و علوم عقلانی و وحیانی را علم محسوب نمی‌کرد - براساس هویت دنیوی خود.

۱۷۰ هویت فرهنگی خود

۱۷۱ حل تعارض‌ها گاه با دست برداشتن از بخشی از ذخیره‌ی دانشی به نفع بخشی دیگر و گاه با طرح ایده‌های جدید انجام می‌شود.

۱۷۲ همه کسانی که از دانش عمومی برخوردارند مشکلات انسان در زندگی اجتماعی را می‌شناسند و برای حل برخی از آنها راهکارهایی پیشنهاد می‌دهند. اما افرادی که درباره این مسائل شناخت علمی دارند، از شناختی دقیق برخوردارند و می‌توانند برای آنها راه حل‌های صحیح پیدا کنند.

۱۷۳ دانش علمی با تلاش برای حل مسائل و مشکلات زندگی، شکل می‌گیرد و پیشرفت می‌کند؛ یعنی هر وقت در یک جامعه، مسئله‌ی خاصی مطرح می‌شود، زمینه برای پیدایش و رشد دانش علمی درباره آن نیز فراهم می‌گردد؛ مثلاً کاهش یا افزایش بی رویه جمعیت در یک کشور می‌تواند زمینه فعالیت و رشد علم جمیعت‌شناسی را فراهم کند.

۱۷۴ تلاش‌های علمی به تدریج بر ذخیره دانش علمی جامعه می‌افزاید و دانش عمومی را غنی‌تر می‌کند.

۱۷۵ کسی که دانش علمی دارد، به درک عمیقی از شناخت عمومی جهان اجتماعی خود می‌رسد؛ آسیب‌ها و اشکالاتی را که به شناخت عمومی راه پیدا کرده باشند، شناسایی می‌کند و قدرت پیدا می‌کند که از حقایق موجود در شناخت عمومی دفاع کند.

۱۷۶ با مقایسه دانش کاربران و سخنگویان زبان فارسی با دانش متخصصان زبان فارسی

۱۷۷ دانش علمی

۱۷۸ انسان همواره از هوا استفاده می‌کند، اما اغلب متوجه آن نیست و از اهمیت آن غافل است. او هنگامی متوجه وجود هوا می‌شود که تغییری در آن رخ دهد و تنفس را با مشکل مواجه نماید.

۱۷۹ دانش عمومی

۱۸۰ از آن‌جا که ما انسان‌ها با هم زندگی می‌کنیم، مجبور نیستیم خودمان به تنها‌یی و جداگانه، دانش لازم برای تک تک کنش‌هایمان را تولید کنیم. جهان اجتماعی، یعنی جامعه و فرهنگی که در آن زندگی می‌کنیم، دانش لازم برای زندگی یا همان دانش عمومی را در اختیار ما قرار می‌دهد.

این فرد در موقعیت‌هایی که از آنها آگاهی ندارد، با مشکل مواجه می‌شود و اگر بخواهد برای انجام دادن هر کاری بیندیشد، زندگی‌اش بسیار پرزحمت می‌شود. ۱۸۱

ما انسان‌ها با تولد و ورود به جهان اجتماعی، با دیگرانی که در همان جهان اجتماعی زندگی می‌کنند، در مجموعه‌ای از آگاهی‌ها و دانش‌ها سهیم و شریک می‌شویم. این نوع دانش را دانش عمومی می‌نامند. ۱۸۲

این دانش را انسان‌ها در طول زندگی خود به دست می‌آورند؛ یعنی این دانش، حاصل از زندگی است. ۱۸۳

زندگی اجتماعی مختل می‌شود و جهان اجتماعی فرو می‌پاشد. ۱۸۴

عامل عادت کردن (تکرار کنش تا جایی که به یک عادت تبدیل شود) ۱۸۵

فرض کنید به پیشنهاد دوستی به یک میهمانی دعوت شده‌اید که در آن کسی را نمی‌شناسید. در چنین موقعیتی، دقت و احتیاط‌شما بیشتر می‌شود. پیش از انجام دادن هر کاری فکر می‌کنید. حتی به این‌که چگونه راه ببرید، چه وقت و چگونه حرف بزنید و چه بگویید یا چگونه غذا بخورید، می‌اندیشد. در این موقعیت متوجه می‌شوید که در راه رفتن، غذا خوردن و حرف زدن‌تان آگاهی‌ها و دانش‌هایی‌ها وجود دارد که به سبب عادت، از نظر شما پنهان بوده است.

۱۸۶

کنش آدمی وابسته به آگاهی است و بدون آگاهی انجام نمی‌شود، ولی ما اغلب از آگاهی و دانشی که درباره‌ی کنش‌های خود داریم و اهمیت و نقشی که این آگاهی در زندگی ما دارد، غافلیم. ۱۸۷

پرسش و پاسخ از دیگران ۱۸۸

تفکر و تعقل ۱۸۹

(الف) از راه حس: آدمی از همان ابتدای تولد صدای را می‌شنود. کم‌کم چشم باز می‌کند، اطراف خود را می‌بیند و به مرور اشیاء و افراد را از هم تشخیص می‌دهد. ۱۹۰

(ب) از راه زبان (پرسش و پاسخ از دیگران): بعد از مدتی با کلمات آشنا می‌شود، سخن می‌گوید و با سخن گفتن، روند آگاه شدن او از جهان اطرافش سرعتی شگرف می‌یابد. تا قبل از این‌که بتواند سخن بگوید، از راه حس (شنیدن، دیدن و ...) می‌فهمید؛ اما وقتی زبان می‌گشاید، راه جدیدی برای ارتباط با جهان و فهم آن، پیش رویش باز می‌شود. از آن پس به دریافت‌های حسی خویش بسنده نمی‌کند و برای شناخت جهان اطراف خود، از دانسته‌های دیگران نیز بهره می‌برد.

(پ) از راه تفکر و تعقل: پرسش و پاسخ از دیگران، باز هم راه دیگری برای فهم جهان هستی به روی او می‌گشاید. راهی که در میان موجودات دنیا، تنها برای آدمی گشوده شده است. انسان با تفکر و تعقل، از دیده‌ها، شنیده‌ها و خوانده‌هایش فراتر می‌رود، معنای پدیده‌های اطراف خود را درک می‌کند و به آگاهی گسترشده‌تر و عمیق‌تری از عالم و آدم می‌رسد.

آگاهانه و ارادی بودن کنش‌ها (ص ۱۰) (۰/۵) ۱۹۱

علوم تجربی (ص ۶) (۰/۵) ۱۹۲

وضعیت مطلوب (ص ۱۰۱) (۰/۵) ۱۹۳

همراهی همدانه (ص ۴۰) (۰/۵) ۱۹۴

جامعه‌شناسی تفہمی (ص ۱۶) (۰/۵) ۱۹۵

آگاهی (ص ۳) (۰/۵) ۱۹۶

آگوست کنت (ص ۱۴) (۰/۵) ۱۹۷

۱۹۸ علوم عقلانی و علوم وحیانی (ص ۶) (۰/۵)

۱۹۹ الف) دانش عمومی (ص ۳) (۰/۵)

ج) آشنایی با آشنازدایی (ص ۲۱) (۰/۵)

۲۰۰ الف) غلط (ص ۴۸) (۰/۵)

(هر مورد ۰/۲۵ نمره)

ب) صحیح (ص ۴۹)

ج) غلط (ص ۹۵)

د) صحیح (ص ۹۴)

ب) علوم طبیعی (ص ۱۶) (۰/۵)

د) جلب تبعیت (ص ۵۶) (۰/۵)

ج) غلط (ص ۹۵)

د) صحیح (ص ۹۴)